

„Mit csinál?!” – meredt rám vizsgáztatóm, és asszisztenseivel együtt szedni kezdte az asztalon heverő papírokat én meg lehajolva a virág- és vázatöredékeket, miközben bemártottam a vízbe a tételt.

„Bocsánat... bocsánat... nem akartam... véletlen volt...” – préseltem ki magamból átnyújtva a bőrig ázott tételt.

„Adja ide, és menjen ki! Ott várjon!” – címezte felém epésen.

Kitámolyogtam, de hogy miként, nem emlékszem, csak arra, hogy végtelen hosszúnak tűnt vánszorgásom ki a folyosóra, ahol katatóniás állapotban, de immáron élére állított szürke agysejtjeim túldimenzionált működésével vártam a verdiktet, ami kb. ekképpen fog hangzani:

„Nem elég, hogy becsapta, félrevezette vizsgáztatóit még anyagi kárt is okozott tisztességtelen viselkedése palástolására. Szégyellje magát! A rám ruházott joggal élve kizárom a pótvizsga lehetőségét, jelentem az esetet a rektornak, követelve kizárását az egyetemről.” Azaz: kirúgnak.

Sokadszor araszolt visszafelé az óra mutatója, mikor nyílt az auditórium ajtaja, hívtak.

– Üljön le, fiatalember! – mutatott a székre a professzornő. – Alig áll a lábán. Mi van magával? Nem értem az állapotát, ennyire megvi-

selte volna a vizsga? Hiszen készült, jól felelt a kérdésekre.

Nem válaszoltam, mert adrenalinban úszó agyam selejtes gondolatokat szült, a nyelvem meg úgyis zsibbadt volt, meg aztán miként magyarázzam meg a váza feldöntését, azt az utolsó szalmaszálát, amibe ösztönösen kapaszkodtam, miközben valahol szégyelltem is magam, de nem is értette volna meg a rám leselkedő tragédiát...

– Feltételezem, sőt biztos vagyok benne: keveset vagy egyáltalán nem hallott még a stresszről, de tapasztalta klasszikus példáját. Jegyezze meg a jövőre nézve, a stressznek három hatásos ellenszere van: az ima, a szex és az alkohol. Vegye a leckeönyvét – nyújtotta felém –, nyugodjon meg, és vigyázzon magára.

Felpörgetett állapotomban nem kérdeztem meg, egyszerre kell-e mind a hármát bevetni, avagy egyenként.

Harmadnap, amikor kijózanodtam, felütöttem a tankönyvet: mi is volt az ominózus negyedik kérdés, ami kiütött, amit nem értettem, ami helyet bedobtam a mohát, eltörtem a vázát. A fogas kérdés a következő volt: Mondjon példát rá, és jellemezzen egy telepes, spórakkal szaporodó növénytorzset, azaz beszéljen a... moháról.

DR. SZÖLLŐSY TIBOR

Eltartási szerződés

Az eltartási szerződés a szocialista államrendszer gusztustalan vadhajtása, zabigyereke volt, ami két fél között kötöttet azzal a céllal, hogy az egyik a másik halála esetén megkaphassa, bérlőként elfoglalhassa az általa lakott, állami tulajdonban lévő lakást. A szerződés egy a hiánygazdaságon alapuló olyan virtigli vircsaftot eredményezett, ahol az egyik fél viszonylag jobb körülmények között még egy icipicit élni szeretett volna, a másik azonban mielőbb lakni akart az inkriminált lakásában, de nélküle. A két fél között a helyzet lényegéből fakadóan rendszerint antagonisztikus, balladai ellentét feszült, ami természetszerűen csak az egyik

szenvedő fél halálával vagy a szerződés felbontásával oldódhatott meg.

A szerződés értelmében aláírása után a felek összeköltöztek, hogy az eltartó minden tekintetben biztosítani tudja magányos és idős eltartottja megfelelő ellátását, és ha kellett, gondos ápolását. A fiatalabb fél a szerződésben foglaltak érvényességéhez szükséges legalább egy év együtt lakás leteltével azonban, kimondva vagy kimondatlanul, egyre inkább várni kezdte azt a percet, amikor az eltartottja végre lesz olyan szíves, és eltávozik ebből az árnyékvilágból. A mindkét fél számára gyakran kényszerű kapcsolat, nem véletlenül, sokszor

nagyon randa történeteket eredményezett, amelyekben a kíméletlenség, a bizalmatlanság, a türelmetlen mohóság, a gonoszság és a főszenesség játszotta a főszerepet. A dolog pikantériájából fakadt azonban az is, hogy néha megestek olyan esetek, amikor az eltartott túlélte az eltartóját.

Pék László és felesége, Éva asszony tisztességes és jóérzésű emberek voltak két iskoláskorú fiúgyermekkel. A férfi rendőrtiszt volt, az asszony egy belvárosi gimnáziumban tanított. A család a férj nyugdíjas szüleinél lakott, azok peremkerületi piciny házának beépített padlásterében. Mint közalkalmazottnak, mellékjövedelem és jómódú szülők híján, még reményük sem volt arra, hogy egyszer valamikor önálló lakásba költözzenek.

A vasárnapi ebéd a Pék családban mindig közösen zajlott. Egyik alkalommal idősebb Pékné, miután feltálalta a rántott csirkét a hozzávaló garnírral, váratlanul a fiatalok felé fordult:

– Tegnap telefonált a Panka barátnőm. Azt kérdezteti tőletek, hogy nem kötnétek-e vele eltartási szerződést. Tudjátok, meghalt a férje, és egyedül él a hatalmas, három szoba hálós, összkomfortos, belvárosi lakásában. Jól ismer minket, titeket nagyon szeret, egyszerűen megbízik bennünk. Ti két szobában laktok a gyerekekkel, ő pedig meghúzná magát a külön bejáratú harmadikban. Ne most válaszoljatok! Előbb beszéljétek meg a dolgot, jól gondoljátok meg, és csak azután döntsetek! – fejezte be az exozét, menyé meglepett fejmozdulatát látva.

Megbeszélték, meggondolták, és másnapra megszületett a családi határozat: Úgy döntöttek, hogy lehet szó a dologról!

Panka néni a mama barátnője volt. A nyugdíjas laboránsnő, aki már túl volt a hetedik X-en, férje két éve bekövetkezett halála után teljesen egyedül maradt. Se gyereke, se kutyája, se macskája nem volt. Mostanra lassan teljesen elvesztette az életkedvét. Egyre kevesebb emberrel érintkezett, szinte lézengett az üres lakásban, ahonnan szinte sohasem mozdult ki. Naphosszat csak a tévét nézte. Egyik nap egy riportműsorban az eltartási szerződésről volt szó.

– Ez kell nekem! – gondolta, és egyből a Pékék jutottak eszébe. Meghánnya-vetette magában a lehetőséget, majd néhány nap elteltével felhívta a barátnőjét. Egyszeriben úgy érezte,

hogy változik körülötte a világ. Felvillanyozta a lehetőség, hogy megint nem lesz egyedül az ürességtől kongó bérleményében. Türelmetlenül várta a személyes találkozást a fiatalokkal, amire pár nap múlva sor is került.

Néhány hét elteltével megkötötték a szerződést, és a Pék család beköltözött Panka néni József körúti lakásába.

Az együtt lakás az első perctől fogva ideálisan harmonikus volt. A fiatalok mindent elkövettek, hogy Panka néni jól érezze magát, rendszeresen egyen, és sokat mozogjon. Úgy bántak vele, mintha a saját nagyanyjuk lenne, és mindent elkövettek, hogy senkiben, de főleg benne ne maradjon kellemetlen szájíz az eltartási szerződés valóságos mibenlétét illetően. Rendszeresen látta orvos, új protézist csináltattak neki, és minden tavasszal szanatóriumba küldték.

Telt-múlt az idő. A gyerekek felcseperedtek, egyetemre jártak, udvaroltak, lassan a házasságra gondoltak.

Egy ködös novemberi reggel Panka néni lázasan ébredt, rázta a hideg, köhögött, tüszögött, és irgalmatlanul gyengének érezte magát.

– Influenza! Járvány van! – mondta az azonnal riasztott házi orvos, miután megvizsgálta a beteget. Felírt lázcsillapítót, köptetőt és antibiotikumot, és meghagyva, hogy másnap visszajön, elloholt a következő, valószínűleg szintén influenzás betegéhez.

Panka néni nagyon lassan gyógyult, a láz és az akut tünetek elmúltával tovább gyengélkedett. Étvágytalan maradt, lefogyott, szinte jártányi ereje nem volt. Újdonsült családja nagyon aggódott, hogy nincs-a a panaszok hátterében valamilyen egyéb senyvesztő kórság. Vitték is az öreglányt belgyógyászhoz, sebészhez, nőgyógyászhoz, tüdőgyógyászhoz, készült számtalan laboratóriumi vizsgálat, többféle röntgen, hasi ultrahang, de lényeges elváltozást nem találtak. Az orvosok hümmögtek, bólogattak, grimaszoltak, felírtak egy csomó pasztillát, és arról beszéltek, hogy istenem, Panka néni már közel nyolcvanéves.

– A jegenyefák nem nőnek az égig! – mondogatták.

– Hát igaz, ami igaz! Végül is nem élünk örökké! – mondta Éva asszony a férje urának egyik este, miközben a dolgok esetleges kimeneteléről puszogtak. De hogy ne érje szó a ház elejét, elhatározták, hogy megkérik Szírt Péter doktort, Pék százados barátját, hogy ha Panka

néni állapota tovább romlik, az utolsó napokra vegye őt fel a belgyógyászatra, ahol dolgozik.

Szírt Péter a Szabolcs utcában működő kórházban tevékenykedett. A kórháznak negyven év alatt számtalan elnevezése volt. Eredendően Zsidó Hitközségi Kórháznak hívták, ami 1949-ben az államosítás után Állami Kórházzá lett. A cég 1957 után az OTKI (Orvostovábbképző Intézet), 1973-ban az OTE (Orvostovábbképző Egyetem) elnevezést kapta, majd a rendszer-váltás után, 1992-ben pedig HIETE (Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem) lett. (A történeti hűség kedvéért meg kell említenünk, hogy a kórház azóta már a harmadik további új elnevezésénél tart.) Szírt doktor, aki mindvégig itt dolgozott, a kórház személyzetéhez hasonlóan az elmúlt három évtized során úgy érezhette magát, mint az a bizonyos Kohn bácsi, aki a múlt században öt országban lakott, miközben ki sem tette a lábát Munkácsról.

A népnyelv nehezen barátkozott meg az állandó névcserével. Hívták a kórházat mindenféleképpen, de a legfrappánsabb elnevezés az egyik 76-os trolibusz akkor még funkcionáló ülő kaulauzától származik, aki az Állatkert és a Honvéd Sporttelep között lévő megállót „Szabolcs utca! Zsidótovábbképző!” megjelöléssel konferálta be rendszeresen az utazóközönségnek.

De vissza Panka nénihez:

Eljött a nap, amikor úgy tűnt, hogy sajnos nincs tovább. A hívásra megjelenő házi orvos csak egy pillantást vetett a betegre, és máris szó nélkül írta a beutalót a Szabolcs utcába. A mentőktől sürgős szállítást kért, és nem tellett bele egy jó óra, Panka néni már a belgyógyászat egyik ötágyas kórtermében feküdt.

Szírt doktor kikérdezte az elhaló hangon válaszolgotó beteget, majd tetőtől talpig gondosan megvizsgálta. Ezután kiment a folyosóra, és az ott várakozó Péknét kérdezgette a kórtörténetéről, a szedett gyógyszereiről és a diétájáról.

A betegség várható kimeneteléről azonban Éva asszony ismételt unszolására sem nyilatkozott.

– Meglátjuk! A vak is azt mondta! – dörmögte, és elbúcsúzott. Megnézte az időközben elkészült EKG-t, infúziót rendelt, és már ott sem volt, ugyanis sürgősen a férfirészlegre hívták.

A Pék házaspár hazament. Szemernyi kétség nem volt bennük a dolgok szomorú kimenetelét illetően. A lelkiismeretük azonban tiszta volt, mivel tényleg mindent megtettek Panka néni-

ért. Nem beszéltek róla, de magukban lassan rendezgetni kezdték a dolgokat: ki hova költözik, melyik bútort tartják meg, melyiket nem, és lassan jöhet a kis Laci esküvője is.

Panka néni mélyen aludt, amikor másnap meglátogatták. Nem akarták felkelteni, ezért a magukkal hozott elemózsiát letették az éjjeliszekrényre, és hazamentek. Másnap, amikor jöttek, akkor meg éppen vizsgálatra vitték, így megint nem tudtak beszélni vele a hogylétét illetően. Harmadnap aztán frissen vetett üres ágy fogadta őket.

– Jézus Mária! Panka néni meghalt! – sírt fel Éva asszony, és a férje nyakába borult.

– Ugyan! Dehogyan halt meg! Nyugi! A fodrásznál van, mert azt mondta, hogy úgy néz ki, mint egy bányarém! – szólalt meg a szomszéd ágyon fekvő Boczonády Emilné, született Grünbaum Lenke. – Az ágyat meg egyszerűen áthúzták, ugyanis már itt volt az ideje – tette hozzá mosolyogva.

– Tizenhatféle pasztillát szedett a néni! – mondta Szírt doktor, miután megkeresték. – A sok orvos mindegyike, aki a közelmúltban látta és vizsgálta, felírta az általa szükségesnek tartott gyógyszereket, Panka néni pedig a korábban elrendeltekkel együtt szorgalmasan beszédte őket. Ezeknek azonban így együtt rengeteg mellékhatásuk volt: étvágytalanság, hányinger, hányás jelentkezett, ami miatt egyre kevesebb táplálékot vett magához. A nem megfelelő folyadékfogyasztás miatt lassan kiszáradt, vérnyomása pedig a béka feneké alá süllyedt. Ittléte alatt átmenetileg elhagytuk a gyógyszereit, pótoltuk a folyadékot, rendeztük a keringését, majd beállítottuk az otthoni terápiáját. A hét végére haza is küldjük – mondta, majd rájuk kacszintva hozzátette: – A néni ezer évig fog élni!

Múltak az évek.

Az idősebb gyermek megnősült, és beköltözött a nagyszülők manzárdlakásába. Amikor a szép kort megélt öregek az örök vadászmezőkre távoztak, a fiatalok, akiknek időközben két leánygyerekük született, lehurcolkodtak a földszintre. Az emeletre a fiatalabb fiú ment lakni a barátnőjével.

Panka néni ez idő alatt változatlanul remek egészségi állapotnak örvendett. Lassan a kilencvenedik évét is betöltötte.

Egyik nap Éva asszony azt mondta a lassan nyugdíjas korú férjének, hogyha egyikük vé-

letlenül meghalna, akkor ő megkérné Panka nénit, hogy kössön vele eltartási szerződést.

Szinte napra pontosan húsz év telt el a szerződés megkötése óta, amikor egy reggel Panka néni tűrhetetlenül nagy mellkasi fájdalomra ébredt. Azonnal hívták a körzeti orvost, aki jött, vizsgált,

és azonnali intenzív kórházi kezelést javasolt:

– Valószínűleg infarktus! Írom is a beutalót a Szabolcs utcába – mondta.

A Pék házaspár mindkét tagjából szinte egyszerre szakadt fel a kiáltás:

– A Szabolcs utcába? Csak oda ne!

A gyógyítás trükkje

Özvegy Bözendorf Móriczné, képzelt beteg, egy igazi orvos keresztje, azaz crux medicorum volt. Az élet egyéb területein kedvelt, családja és baráti köre által valósággal imádott, valójában makkegészséges Blanka nénitől ugyanis az orvosi rendelőkben, kórházakban valósággal rettegtek. Ha feltűnt egy egészségügyi intézményben, ahol korábban már akár mint beteg, akár mint látogató megfordult, a személyzet pánikszerűen spriccelt szét a világ négy égtája felé. Mindenki menekült, amerre látott, nehogy aznap neki kelljen a beteg végeláthatatlanul sokrétű panaszrengetegével foglalkoznia.

Ez a vasággal együtt is alig 50 kilogrammot nyomó, törekeny, ősz hajú, kontyos, választékosan beszélő, mindig elegáns, idős hölgy ugyanis egészségügyi problémáival, meglepő gyógyhajlamot mutató, újabbnál újabb halálos betegségeivel, ötleteivel rövid idő alatt képes volt bárkit az örületbe kergetni.

Blanka néni hatalmas kötegelletet, vizsgálati eredményeket és röntgenfilmeket tartalmazó műanyag reklámszatyrával rendszerint az ambulancián tűnt fel, de előfordult, hogy körzeti orvosa jobb ötlet híján esetkocsival közvetlenül az osztályra szállította.

Az orvos-beteg találkozó Blanka néni esetében mindig órákig tartó, idegtépő, lelkivilágnyuvasztó esemény volt, ami rendszerint az öreglány végeláthatatlan monológjával kezdődött, legújabb betegsége tüneteinek részletes taglalásával, és nemritkán a beteg kérésére elvégzett, utóbb mindig negatív eredményt mutató vizsgálatokkal folytatódott, majd végül a páciens elégedetlen távozásával fejeződött be.

Aznap Pozsonyi adjunktus volt a szerencsés kiválasztott, aki nem tudott idejében elmene-

külni Bözendorfné rohama elől. Felkészülve a megpróbáltatásokra, savanyú arccal invitálta be a vizsgálóba a kedves beteget.

– Na mi újság, Blanka? – mormolta az orra alatt, felkészülve a várható szöözönre.

– Nem javult semmit, sőt romlott az állapotom! – kezdte el a kérdezett, miközben kisimította a nála megszokott puskát, azaz egy félig gyűrt papírlapot, amelyen otthon az előző nap összeírta és csoportosította a panaszait, melyek szerinte halasztást nem tűrve, azonnali, sürgős orvosi vizsgálatot és ellátást igényelnek.

– Lássuk csak, vegyük először a gyomorproblémákat. Gluggyol és fáj a gyomrom. Ez eddig nem volt! – kezdte el a zsigeri fájdalmak taglalására fenntartott magas fejhangon, miközben felállt, néhány lépést tett az orvosa felé, majd bal kezét a fájós testtájékra helyezte, és jobbával hadonászni kezdett a levegőben. – Is-tentelenül fáj! És a fájdalom kisugárzik a bal térdembe. És ez is új tünet! – tette hozzá bizalmasan, miközben felhúzta a szoknyáját, és az ominózus térdére mutatott.

– Nem értem! – így az adjunktus. – Itt azt olvasom, hogy legutóbb a vérnyomásával volt baj. A Takács doktor el is látta magát megfelelő gyógyszerekkel – dugta ki a fejét az előtte heverő ambuláns lapok közül, amiket addig elmélyülten tanulmányozott.

Most a beteg mélyedt a saját irományába. Hamarosán meglelte a vérnyomás fejezetet, a hátsajgását, a bogyós széket és a habos vizeletét taglaló részek között. Mielőtt azonban kifejthette volna, hogy az ajánlott szerek szart sem érnek, az orvos váratlanul megszólalt.

– Nekem is borzalmasan fáj a gyomrom! Nekem még lüktet is! – tette hozzá.